

katársai végeztek terepbejárást, aminek során megállapították, hogy csupán a jelen lelőhelyet érinti a tervezett beruházás.

Az Ásatárs Kft. (Gulyás Gyöngyi) 2011. május 31. és június 4. között megelőző feltárást végzett. A kutatás a lelőhely Ny-i részét érintette, a humuszolás 1150 m²-en történt.

A 6 m széles és 185 m hosszú nyomvonalon, a világosbarna agyagos altalajon (60–90 cm mélyen) 34 objektum (44 stratigráfiai egység) foltja rajzolódott ki, elszórta, helyenként kisebb csoportokban. A foltok eltérő mélységben jelentkeztek; az ÉNy-i szélső objektumot egészen magasan, a humusz alján találtuk meg. A kutatás nem terjedt ki a meglévő kút környezeteiben lévő első töréspontig tartó rövid szakaszra (35 m).

Az előkerült jelenségek közül 1 cölöphely, 1 humuszréteg, 3 geológiai jelenség, 16 árok és 23 gödör volt. Korukat tekintve egy vagy két objektum őskori, 21 bizonyosan vagy feltételezhetően Árpád-kori, a többi korhatározó leletanyag hiányában ismeretlen korú volt. Egy nagyobb és mélyebb tárológödör mellett kisebb-közepes méretű gödröket, gödöralkat találtunk. Jellemzőek az Árpád-korra keltezhető árokpárok, azaz egymás melletti, általában azonos irányú árokszakaszok, amelyek egy része a szelvény mindkét oldalán tovább nyúltak.

A feltárt utolsó 10 m-en, illetve az itteni törésponttól a földutató kísérő árokig tartó közel 17 m-es szakaszon nem került elő régészeti jelenség. Ez nagyjából megfelel a terepbejáráskor meghatározott lelőhelyhatárnak. Az objektumokból nagyon kevés leletanyag (kerámia, állatsont) került elő.

Munkatárs: Móricz Róbert technikus.

SOMOGYI KRISZTINA – SZATMÁRI IMRE

196. Magyarcsanád, Belezi-dűlő, kőkereszt (KÖH 42986)

(Csongrád megye) Kk, Kú

2011. október 10-én általános állapotfelmérés, ill. helyszíni szemle céljából felkerestük a Belez nevű határrészében található Kun László-keresztet. A köemlék az Apátfalvát Királyhegyessel összekötő útról leágazó, a Lőrincz-tanya felé K-i irányba haladó tsz-kövesút É-i oldalán található, a hajdani Belezi-ér K-i partján (hrsz.: 0231/11). A helyi népi legenda úgy tartja, hogy alatta Kun László nyugszik.

Amit a keresztéről tudunk, azt Trogmayer Ottó 1974-es hitelesítő ásatásának és az ezt követő leírásnak köszönhetjük.⁴⁸ Tovább bővíti ismereteinket Matúz Edit 1975-ös leletmentése, mely során – a kereszt közvetlen szomszédságában, attól 15–20 m-re D-re – tizenhárom késő középkori (16. századi) sírt tártak fel útépítés alkalmával.

A monolitikus, egy kőtömbből kifaragott emlék rövidkarú máltai kereszt formát mutat. Anyaga palás gneisz, melynek származási helye Erdély. Teljes magassága 290 cm, ebből 120 cm a felszín alatt található; fesztávolsága 95 cm. A kereszt közvetlen környékét a megelőző évszázadokban kincskeresés céljából feldúlták, így nem dönthető el, hogy feküdt-e alatta

sír, azonban a D-ebbre feltárt sírok alapján feltételezhető, hogy temetőkereszt funkciót töltött be. A keresztet sem felirat, sem évszám nem szerepel, ezért kor meghatározása egyelőre csak tágabb időhatárok között lehetséges. A közép-európai (elsősorban szászországi, thüringiai, csehországi) párhuzamok alapján a 13–16. század folyamán (esetleg a 17. században) állítható; 16. századi meglétét erősíti az itt előkerült temetőrészlet is. Továbbá a későbbi időszakban már nem találkozhatunk ilyen jellegű emlékekkel, a barokk korban a szakrális építményeknél már sehol sem alkalmazták ezt a formát és stílust.

Magyarcsanád, Belez. Kun László-kereszt
(Fotó: Bede Ádám)

A helyszíneléskor az 1974-es állapothoz képest a köemlékben lényegi változást nem tapasztaltunk. Azonban komoly aggodalomra ad okot, hogy a mezőgazdasági gépek egészen a tövéig szántják a keresztet. (Az illusztrációt lásd fent!) A közelmúltban még több m szélességű füves terület vette körül és védte a műveléstől, azonban ezt idővel teljes mértékben elszántották. A kőkereszt körül egy legalább 5×5 m-es műveletlen (gyepes) védőzóna kialakítása (ill. visszaállítása) lenne szükséges.

Munkatárs: Vajda Edit.

BEDE ÁDÁM – SZARKA JÓZSEF

197. Magyarcsanád határa (Csongrád megye) Sza, Á, I

A Makó–Csanádpalota/Nagylak között épülő M43 gyorsforgalmi út építése kapcsán 2011-ben az alábbi lelőhelyeken végeztek feltárásokat a szegedi Móra Ferenc Múzeum munkatársai.

Börcsök-dűlő (KÖH 52752): 2011. szeptember 21. és október 19. között megelőző feltárást végeztünk a nyomvonal M43-46 jelű lelőhelyén. A feltárással érintett, lehumuszt terület elérte a 12 743 m²-t. A 20–60 cm között váltakozó humusztakaró alatt az állatjáratokkal erősen átjárt, sárgásbarna agyagos altalajon 158 stratigráfiai egységet figyeltünk meg, melyekhez végül 127 objektumszámot rendeltünk. Korszakot meghatározó szarmata leletanyag szinte az összes objektumból előkerült.

A terület három kisebb-nagyobb magaspartos résszel tagolt. A lelőhely DK-i végében csak egy gödör és egy nagyobb mére-

⁴⁸ Trogmayer O.: A magyarcsanádi kőkereszt – Das Steinkreuz von Magyarcsanád. A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve 1980–1981/1 [1984] 91–95.